

V argentinském Pantanalu

Pokud se po přečtení titulku chystáte informovat redakci o do nebe volající chybě, čtěte dál. Pantanal, největší světový mokřad, nenajdeme samozřejmě v Argentině, ale na hranici mezi Brazílií, Bolívií a Paraguayí. Unikátní prostředí obřích neotropických mokřadů s fascinujícími rostlinami a živočichy však lze obdivovat i v severoargentinské provincii Corrientes. V klidu, pohodě a bez všudypřítomných turistů, kteří do skutečného Pantanalu míří v davech.

NAPSAL A VYFOTOGRAFOVAL **TOMÁŠ GRIM**

Rozsáhlá oblast Esteros del Iberá se rozkládá kolem řeky Iberá a stejnojmenného jezera, což v řeči zdejšího kmene Guaraní znamená Jiskřivá voda. Je bez přítoků a z větší části z ní voda také neodtéká. Na rozdíl od slavného Pantanalu, kde jsou srážky jen sezonní a střídají se tam extrémy, tedy suché prostředí savany s masivními záplavami sycenými několika řekami z okolních vrchovin, je všechna voda v Iberá na ploše třinácti tisíců kilometrů pouze srážková. Dalším nápadným rozdílem je, že během roku vodní hladina v Iberá kolísá sotva o metr a většina míst je celoročně dva až tři metry pod hladinou.

Život se na jezeře odehrává na plovoucích ostrovech *embalsados*, kterými je pokryta celá plocha Iberá, tedy úctyhodných padesát pět kilometrů čtverečních. Hojnost vodního ptactva doplňují kapybary, psi hřivnatí a kajmani. Dříve by na seznamu byli uvedeni i *mariscadores*, „vodní lidé“, potulní lovci. Dnes už je tady nenajdete, neboť toto unikátní prostředí je od roku 1983 částečně chráněno jako rezervace a lov je zakázán.

Hnízdo nandu pampového v nekonečné pampě. Nejžlutější vejce bylo určitě sneseno dnes, trochu světlejší je den staré a zbylá vejce svou bílou barvou prozrazují dřívější datum příchodu na svět. Nejmladší vejce, které leželo téměř mimo hnízdo, po mém odchodu rodič přikutálel zobákem zpátky k budoucím sourozencům.

TA PRAVÁ ARGENTINA

Do oblasti se lze dostat nejspíše od jihozápadu, z městečka Mercedes. Když jsem sem mířil z Corrientes, ležícího na březích obří Río Paraguay, viděl jsem přesně tu krajinu, na kterou jsem se tak dlouho těšil. Byla to přesně ta Argentina, kterou jsem si vysnil při čtení Durrellových knížek – totální placka končící někde mimo tento svět uchopitelný našimi středoevropskými smysly. Podél cesty plot, na zelené ploše tečky dobytka, sem tam strom, mokřádek, volavka... Obloha zatažená ocelově šedými mraky, proklatě nízko nad zemí, přes obzor šlehají blesky...

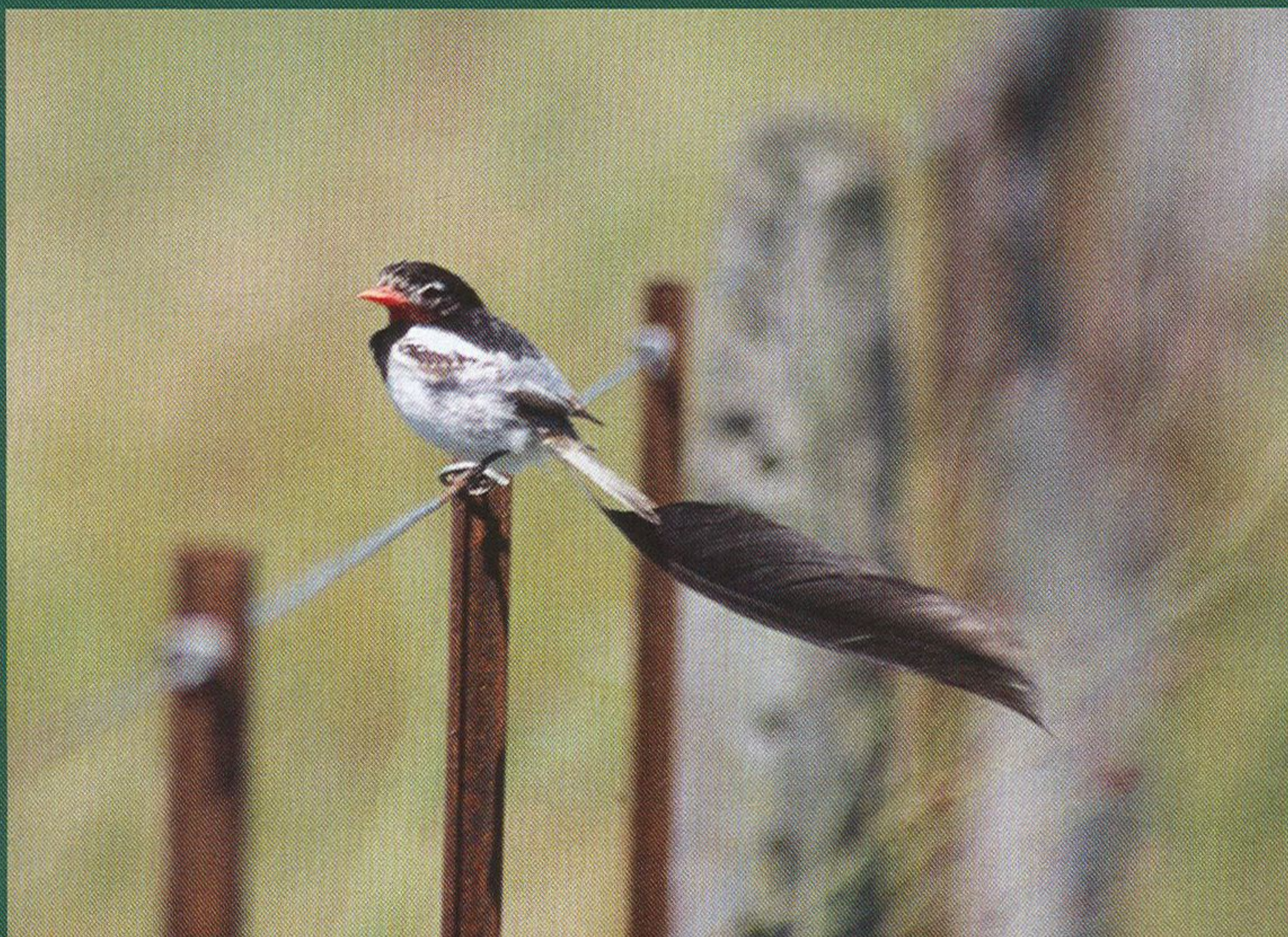
Městečko se starými koloniálními domy je mnohem hezčí než hojně navštěvovaná velkoměsta Resistencia či Corrientes. A všude lidi srkají maté z maličkých „kalbásek“ (calabaza = tykev), které dolívají vodou z nezbytných termosek.

Po dvou hodinách stopování mě vzal farmář na vlastní *estancia*, která má rozlohu „jen“ deset tisíc hektarů. Jeho soused má pozemek trojnásobné plochy. Chová krávy, koně a ovce, ty ovšem jen jako zdroj podřadné stravy pro gauče, které zaměstnává. Přilepšuje si pěstováním rýže.

U jeho domu jsme asi za hodinku. Už z dálky na ni upozorňuje háj vysokých eukalyptů v jinak úplně holé krajině. Majitel odjíždí na noc pryč a nabízí přenocování v ubytovně pro *vaqueros*. Takže večer s kulisou žabího skřehotání a světluščího jiskření zpestřuje rozhovor se čtyřmi argentinskými „kovboji“, kteří mají celý obří pozemek pod palcem. Popijíme maté z nádoby *porongo* a večeri složenou z hromady vařených kusů skopového, které zároveň slouží jako příloha, zapijeme červeným vínem z omlácené konvičky.

PTAČÍ VZÁCNOST

Když pak ráno stopuji dál, krouží nade mnou kondoři, asi čekají, až přestanu stopovat a začnu se rozkládat. Zastavit tu auto lze různě. Před týdnem jsem v oblasti s neproniknutelným porostem u osady příznačně pojmenované El Impenetrable viděl, jak stopoval policista. Přímo skočil do cesty řidiči obřího TIR. Téměř skončil na chladiči, ale nakonec odjel živý i s babkou, která tam stopováním strávila půl dne a ke skoku pod kola projíždějících vozů dost kuráže neměla. Na cestě z Mercedes jsem si ověřil starou pravdu, že čím méně aut jezdí, tím lépe. Zdá se, že představu – když ne já, tak už v téhle pustině nikdo – mají zakořeněnou řidiči i v Argentině.

Postranní ocasní pera samců tyranovce vlajkoocasého jsou nápadně prodloužená a navíc otočená okolo podélné osy o 90 stupňů. Prapor těchto prodloužených per na straně směrem k tělu úplně chybí, naopak část dále od těla je silně rozšířena do útvaru podobného vlajce.

Moje cesta autem skončila naslepo kdesi uprostřed ničeho a já začal hledat to, proč jsem sem hlavně přijel – unikátní ptačí druhy. K mému překvapení a nadšení jsem zanedlouho narazil na samečka tyranovce vlajkoocasého (*Alectrurus risora*), kterého se mi po trpělivém brodění ve vodě, která naštěstí nebyla příliš hluboká, podařilo vyfotit.

Většina příslušníků čeledi tyranovitých jsou spíše nenápadní a pro nezasvěcené i nezajímaví ptáci šedavých barev. Mezi výjimky patří třeba tyran benteví (*Pitangus sulphuratus*) se sírově žlutým bříškem. Setkat se s ním musel každý, kdo kdy zabloudil do Střední a Jižní Ameriky. Kromě benteviho se mezi tyranní krasavce řadí i několik druhů s prodlouženými a často i bizarně pozmeněnými ocasními pery. Mezi nejvzácnější patří právě tyranovec vlajkoocasý. Tento nádherný pták je bohužel podobně jako řada dalších savanových druhů silně ohrožen ničením jeho prostředí. To je dnes ještě více ohroženo než pověstné amazonské deštné lesy. Savanu lze totiž na pastvinu předělat snadněji než les. A jedním z posledních míst, kde se s tímto druhem ještě můžeme setkat, jsou právě mokřady Iberá.

SETKÁNÍ S NANDU

Vzácný úlovek, ale zatím jen jeden. Vrátil jsem se proto stopem zpět asi deset kilometrů k místu, kde jsem předtím zahlédl skupinku jihoamerických „pštrosů“ nanduů pampových (*Rhea americana*). V pravém Pantanalu se mi tyto největší jihoamerické

V jezeře Iberá a jeho blízkém okolí, které bylo vyhlášeno jako mokřad světového významu v rámci Ramsarské úmluvy, bylo zatím zjištěno 80 druhů ryb, 35 druhů obojživelníků a kolem tří set druhů ptáků. Mezi nejvzácnější patří pižmovka hřebenatá (*Sarkidiornis melanotos*). Oproti této kachně lze mnohem snadněji pozorovat monumentální čaju obojkovou (*Chauna torquata*), která patří do stejného řádu vrubozobých. Čája na sebe nejčastěji upozorní nemotorným letem a „dinosaurím“ hlasem. Rodič na obrázku nestíní mláďata proti polednímu slunci, jak by se mohlo zdát, jen se protahuje. Nápadný kostěný trn na křídle slouží jako obranný nástroj.

NAVŠTIVTE
NOVĚ

www.huskycz.cz

HUSKY JACKPOT

CENA PLATÍ VŽDY JEN 24 HODIN

AKČNÍ CENA PLATÍ JEŠTĚ

07 h 15 m 42 s

KAŽDÝCH 24 h 4 NOVÉ PRODUKTY

Početnost kajmanů se za desetiletí 1993–2003 zvedla téměř trojnásobně. Důvodem je nejspíš zákaz pytláčení v Argentině po roce 1990. Nejběžněji se lze setkat s kajmanem žakare (*Caiman yacare*) – na obr., kajman šíronosý (*Caiman latirostris*) je relativně vzácnější.

opeřence před časem bohužel vyfotografovat nepodařilo – v rovinnaté krajině vidí člověka už z příliš velké dálky. Ale tentokrát jsem měl štěstí. Jeden z nanduů kupodivu nevzal do pštrosích, a já se za ním mohl plížit kolem plotu ohraničujícího pastviny. Pak se nandu najednou kamsi vypařil! To přece není možné, krajina je jak stůl, není se kam schovat... Pečlivě jsem prohlížel okolí dalekohledem. Pak zafoukal vítr a najednou jsem si uvědomil, že to, co jsem považoval za jeden z kamenů ležících dále od cesty, má peří. Pomaličku jsem se k němu přibližoval. Nandu se zvedl, až když jsem byl sotva deset metrů od něj! A vedle seděl další! Proč byli tak nebojácní, se ukázalo vzápětí – na malé udusané plošince leželo pět velkých vajec.

Nadšení a hon za tyranovcem a nanduem mě v pražícím slunku docela vyčerpaly; cpu se kusy vařeného skopového z velkého pytle, který mi na cestu věnovali peóni z farmy, kde jsem přespal. Teprve pak jsem se pokusil stopem dostat až k Centro de Interpretación na jižní straně jezera Iberá. Během procházky po Sendero del Monos naproti středisku se mi podařilo vyfotografovat vřešťany černé (*Alouatta caraya*), ale přítomnost několika turistů (ročně jich do tohoto místa přijde sedm a půl tisíce) mě na-

tolik rozladila, že jsem se vydal do porostu dál od střediska. Při prolézání křovisek jsem narazil na malou mýtinku, a najednou se dívám z očí do očí největšímu hlodavci světa – kapybaře (*Hydrochaeris hydrochaeris*). Skupinka čítá pět starých a osm mláďat. Jinak plaché kapybary se nechaly fotit z pár metrů, a samice dokonce klidně kojila!

PAMPAS

Podářilo se mi domluvit se studenty biologie z univerzity v Buenos Aires, kteří tu mají terénní cvičení ze zoologie, projížděku loďkou. Zblízka tak můžeme pozorovat kapybary, kajmany a rodinku čají, které se procházejí po sotva metr silných plovoucích ostrůvcích embalsados. Kontrolujeme i dvě hnízda volavky proměnlivé (*Butorides striatus*) – v jednom se zrovna líhnou vajíčka, ve druhém jsou už čtyři maličká mláďata. Pro někoho, kdo se o ptáky zajímá, prostě nádherný zážitek.

Jedny z nejznámějších jihoamerických ptáků, hrnčířiky prosté (*Furnarius rufus*), které proslavila jejich architektonická dovednost, jsem mohl dobře pozorovat až další den. Jejich píckovitá hnízda jsou typickou součástí krajiny s kůlovitými ploty, které si hrnčířici tak rádi vybírají. Pozoroval jsem je na telegrafním sloupu, jak plácají bláto na své rozestavěné hnízdo.

Opět stopem jsem se dostal na biologickou stanici Galarza, kde mi profesní kolegové poskytli přístřeší, sprchu a oběd. Okolní pastviny a plantáže borovic druhu *Pinus taeda* nepůsobily moc lákavě, ale když člověk ví, na co se má dívat, najde i tady řadu zajímavých druhů živočichů. Třeba několik pestrých a vzácných strnadovitých ptáků kněžníků (rod *Sporophila*) či vlhovce červenohlavé (*Amblyramphus holosericeus*), jejichž šarlatové hlavy září proti mdlým barvám vyprahlých pampas.

Můj optimismus z dalšího stopování směrem do Brazílie zchladila přítomnost jediného auta na silnici za celý den. A tak zbyl čas i na diskuse. „Argentina jde do háje, protože se místní politici snaží sledovat americký vzor, Japonci loví pářící se velryby v argentinských vodách, prostě apokalypsa,“ dozvěděl jsem se.

Snažil jsem se vytrvat u silnice a dočkat se nějakého dalšího dopravního prostředku. Když se zešeřilo, přišel za mnou chlapík ze stanice, ať jdu dovnitř, že snad něco pojede po osmé. Nakonec skutečně jelo, ale až ráno. Alespoň mi zbyl čas na to, abych po čtyřech dnech dojedl pytel skopového od peónů. Pokusil jsem se i vyfotit žabu, která se snažila ulovit mūru asi dvakrát větší, než je sama. Bohužel jsem byl ve focení stejně úspěšný jako žaba v lovu, takže dodnes netuším, k jakému druhu patřila.

CESTOVÁNÍ V ČASE

Další den jsem dostopoval až k prvnímu slušnému obědu po několika týdnech, tedy typicky obří, více než centimetr tlusté hovězí *milanese* přes celý talíř

Carpincho čili kapybara (*Hydrochaeris hydrochaeris*) je největším hlodavcem světa – může dosáhnout hmotnosti přes 60 kg. Na obrázku samice kojí mláďata. Mezi čtyřmi desítkami savčích druhů najdeme v Iberii i ohroženou vydru jihoamerickou (*Lontra longicaudis*), vlka hřivnatého (*Chrysocyon brachyurus*), jelence pampového (*Ozotoceros bezoarticus*) či jelence bahenního (*Blastocerus dichotomus*).

Největším zástupcem čeledi tejuvitých je teju pruhovaný (*Tupinambis meriana*) dorůstající přes 130 cm.

Nosála červeného (*Nasua nasua*) potkáte nejčastěji ve skupinkách, které v případě ohrožení hledají útočiště na stromech.

(v argentinském slovníku výraz vegetarián chybí, nadávky ostatně ve slovníku většinou nebývají), prožil dezert v podobě intermezza se smečkou psů, kteří mě mírně pokousali, a dostal dvouhodinovou sprchu u silnice. A pak jsem konečně dorazil do města Ituzaingo. Pohrdl jsem luxusně vypadajícím hotelem za 10 pesos a šel do údajně levnějšího, kde jsem tutéž částku nakonec zaplatil za umouňenou místnost se šváby. Byli v ceně.

Taková pěkná tečka za tím malým výletem do Iberá. Právě tam, pod lampou přidrátovanou ke stromu na kraji vesnice Colonia Carlos Pellegrini u jezera Iberá, jsem se pokusil neuměle zapsat do deníku ten nejsilnější pocit z celé tříměsíční latinskoamerické anabáze:

V čem je kouzlo Ameriky Latiny? Návrat do (polo)zapomenutého dětství našich babiček a dědů – v kiosku na kraji vsi, pod velkou vrbou, se scházejí děcka, psi a jiná havěť, hraje jarmareční pouťová muzika („odrhovačky“), oblohou Vančurova rozmarného léta plují hvězdy...

Kde se bere to vnitřní souznění? V Jižní Americe cestuješ nejen v prostoru, ale i v čase, jak píše Komárek v Hlavou dolů. Míchance indiánské kultury a starých španělských vlivů – conquistador číhá za rohem – je opojná. Ale můžeš tu být i za humny Evropy. Domácký pocit, jsem někde na španělské vsi nebo v zemědělském Portugalsku, naruší až kapybara přeběhnuvší okrajem zorného pole oka znaveného celodenním karnevalem barev, tvarů, zvuků, vůní a něčeho dalšího za tím... Tenhle pocit nikdy neznudí, toho se nejde nabažit... Tranquilo...